2. Zekât İbadeti: Zekâtın Hükmü, Kimlere Farz Olduğu (Nisap Miktarı, Asli İhtiyaçlar), Zekât Verilecek Mallar ve Oranları (8.2.2)

Zekâtın sözlük ve terim anlamını, hükmünü ve malî bir ibadet oluşunu ayetler ışığında açıklar. · Zekâtın farz olma şartlarını, asli ihtiyaçlar kapsamını ve dinî zenginlik ölçüsü olan nisap miktarını ayırt eder. · Altın, nakit para, ticaret malları, hayvanlar, toprak ürünleri (öşür) ve madenlerin nisap miktarları ile zekât oranlarını hesaplar.

HATIRLAYALIM

- Sözlükte «temizlenme, arınma, bereket ve çoğalma» anlamına gelen zekât; hicretin 2. yılında Medine'de farz kılınmış malî bir ibadettir. Akıllı, ergen ve Müslüman bir kimseye zekâtın farz olması için borçları ve asli ihtiyaçları (oturulan ev, binek araç, giysi, gıda, meslek aletleri) dışında nisap miktarı mala sahip olması gerekir.
- Altın (85 g), gümüş (595 g), nakit para ve ticaret mallarında üzerinden 1 kamerî yıl geçtiğinde $\frac{1}{40}$ (%2,5) oranında zekât verilir.
- Küçükbaş hayvanlarda 40–120 koyun veya keçi için 1 koyun/keçi (121–200 arası 2 koyun); büyükbaşta 30–39 sığır veya manda için 2 yaşında 1 buzağı (40–59 arası 3 yaşında 1 dana); develerde ise 5–24 arası her 5 deve için 1 koyun/keçi zekât verilir.

1 EŞLEŞTİRME

Zekâta tabi olan malları İslam dininde belirlenen zekât oranları veya miktarlarıyla eşleştiriniz.

b 1. 85 gram altın, nakit birikim ve ticaret malları

d 2. Yağmur suyuyla masrafsız yetişen toprak ürünleri

c 3. Sulama masrafı ve emekle yetişen toprak ürünleri

a 4. Toprak altından çıkarılan madenler

a) Beşte bir ($\frac{1}{5}$ yani %20) oranında

b) Kırkta bir ($\frac{1}{40}$ yani %2,5) oranında

c) Yirmide bir ($\frac{1}{20}$ yani %5) oranında

d) Onda bir ($\frac{1}{10}$ yani %10) oranında

2 ÇOKTAN SEÇMELİ

Selim Bey'in mal varlığı dökümünü gösteren bilgi kartı incelendiğinde, hangi varlıkları «asli ihtiyaç» kapsamında yer aldığı için

1. İkamet Konutu Ailesiyle oturduğu ev	2. Yatırım Altını 120 gram altın (1 yıllık)
3. Binek Otomobil İşe gittiği özel araç	4. Ticari Ürünler Mağaza satış malları

A 1. ve 3. sıradaki ikamet ettiği konut ile binek otomobili

B 2. ve 4. sıradaki yatırım altını ile mağaza ticari ürünleri

C Yalnız 2. sıradaki bir yıldır sakladığı 120 gram altını

D Yalnız 4. sıradaki satışa hazır mağaza ticaret malları

3 KISA CEVAP

Birikim tablosunda verilen ve üzerinden bir kamerî yıl geçen 160.000 TL nakit parası ile 40.000 TL değerindeki ticaret malının toplam zekât

Yıllık Zekât Hesaplama Kartı · Oran: Kırkta Bir (%2,5)	
Nakit Birikim (1 Yıllık) 160.000 TL	Ticaret Malı (1 Yıllık) 40.000 TL

Toplam mal = 160.000 + 40.000 = 200.000 TL. Zekât oranı.

4 TABLOYU TAMAMLA

Hayvancılıkla uğraşan çiftçilerin sahip oldukları hayvan sayılarını gösteren kartlara göre nisap alt sınırını ve verilecek zekât miktarını

Küçükbaş	Büyükbaş	Deve
40–120: 1 koyun 121–200: 2 koyun	30–39: 1 buzağı (2 yaşında)	Her 5 deve için 1 koyun veya keçi

Hayvan Türü ve Sayısı	Nisap Alt Sınırı	Verilecek Zekât Miktarı
1. Küçükbaş (75 adet koyun)	40 adet koyun/keçi	1 adet koyun veya keçi
2. Küçükbaş (150 adet keçi)	40 adet koyun/keçi	2 adet koyun veya keçi
3. Büyükbaş (34 adet sığır)	30 adet sığır/manda	2 yaşında 1 adet buzağı
4. Deve (10 adet deve)	5 adet deve	2 adet koyun veya keçi

5 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Zekât ibadetinin hükmü, şartları ve uygulanışıyla ilgili yargılardan doğru olanlara D, yanlış olanlara Y kutusunu işaretleyiniz.

	D	Y
Kur'an-ı Kerim'de pek çok ayette namaz ile birlikte emredilen zekât, hicretin ikinci yılında Medine'de farz kılınmıştır.	☑	☐
Toprak ürünlerinden alınan öşür zekâtında ürünün üzerinden tam bir kamerî yıl geçmesi şartı aranır.	☐	☑
Terzinin dikiş makinesi, marangozun aletleri ve doktorun muayene cihazları asli ihtiyaç sayıldığından zekâta tabi değildir.	☑	☐
On beş devesi bulunan bir yetiştirici, develerinin zekâtı olarak kendi cinsinden bir adet yavru deve verir.	☐	☑
Altın, gümüş, nakit para ve ticaret mallarının zekât verilebilmesi için nisap miktarına ulaşıp üzerinden bir yıl geçmesi gerekir.	☑	☐

6 BOŞLUK DOLDURMA

Cümlelerde boş bırakılan yerleri kutudaki uygun kavramlarla tamamlayınız.

85 | fitre | öşür | nisap | dana

1. Bir Müslümanın zekâtla yükümlü olması için dinen belirlenen asgari zenginlik ölçüsüne **nisap** denir.
2. Toprak ürünlerinden hasat gününde verilen zekâta İslam geleneğinde **öşür** adı verilmiştir.
3. Altın ve ticaret mallarında zenginlik alt sınırı **85** gram altın veya bunun parasal değeridir.
4. Kırk ile elli dokuz arasında sığırı bulunan bir kimse zekât olarak üç yaşında bir **dana** verir.

7 SIRALAMA

Bir Müslümanın yıllık zekât yükümlülüğünü belirleyip yerine getirme sürecindeki işlem adımlarını baştan sona 1'den 4'e kadar sıralayınız.

1. Adım	2. Adım	3. Adım	4. Adım
Borç ve asli ihtiyacı düş	85 g altın nisabını ölç	1 kamerî yıl şartını ara	%2,5 payı fakire ver

3 Nisap miktarını aşan malın üzerinden tam bir kamerî yıl (354 gün) geçtiğinin tespit edilmesi

1 Toplam mal varlığından oturulan ev, binek araç gibi asli ihtiyaçların ve vadesi gelen borçların düşülmesi

2 Geriye kalan net birikimin 85 gram altın (nisap) sınırına ulaşıp ulaşmadığının kontrol edilmesi

4 Toplam net birikimin $\frac{1}{40}$ (%2,5) oranındaki zekât payının hesaplanarak ihtiyaç sahiplerine ulaştırılması

8 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarındaki kavramları kutulara yazınız. Numaralı harflerle zekât kelimesinin sözlük anlamlarından biri olan "çoğalma, bolluk" kavramını bulunuz.

Otuz ile otuz dokuz arası sığır için zekât verilen iki yaşındaki yavru	B U Z A Ğ I
Madenlerden çıkarıldığı anda zekât olarak verilen $\frac{1}{5}$ oranı: … bir	B E Ş T E
Toprak ürünlerinden hasat vaktinde alınan zekâtın özel adı	Ö Ş Ü R
Zekâtın hicretin ikinci yılında farz kılındığı peygamber şehri	M E D İ N E
Küçükbaş hayvan grubunda yer alan ve nisabı 40 olan hayvan	K O Y U N
İslam'ın beş temel şartından biri olan arınma ve paylaşma ibadeti	Z E K Â T
Seksen beş gramı nisap ölçüsü kabul edilen değerli sarı maden	A L T I N

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:
BEREKET

9 ÇOKTAN SEÇMELİ

Tarım ürünleri hasat panosundaki iki farklı buğday tarlasının sulama yöntemi ve ürün miktarı incelendiğinde, çiftçilerin

K Tarlası · 5.000 kg Buğday	L Tarlası · 5.000 kg Buğday
Yağmur Suyu (Masrafsız)	Motorlu Sulama (Masraflı)
Öşür Oranı: Onda bir (%10)	Öşür Oranı: Yirmide bir (%5)
Zekât Miktarı = ? kg	Zekât Miktarı = ? kg

A) K Tarlası: 250 kg — L Tarlası: 500 kg
B) K Tarlası: 125 kg — L Tarlası: 250 kg
C) K Tarlası: 500 kg — L Tarlası: 250 kg
D) K Tarlası: 500 kg — L Tarlası: 500 kg

10 ÇOKTAN SEÇMELİ

Dört komşunun borçları ve asli ihtiyaçları çıktıktan sonra ellerinde bulunan mal varlıkları kartlarda gösterilmiştir. Kartlardaki bilgilere göre

Ahmet Bey	Zeynep Hanım
110 g altın (Nisap: 85 g)	25 koyun (Nisap: 40 koyun)
Murat Bey	**Elif Hanım**
96 g altın değerinde mal	32 sığır (Nisap: 30 sığır)

A) Ahmet Bey: Bir yıldır sakladığı 110 gram altın birikimi
B) Zeynep Hanım: Meralarda otlayan 25 adet koyun sürüsü
C) Murat Bey: Üzerinden bir yıl geçen 96 gram değerinde ticari malı
D) Elif Hanım: Çiftliğinde bir yıldır beslediği 32 adet sığır

11 ÇOKTAN SEÇMELİ · DÜŞÜN

Ayet panosunda verilen Tevbe Suresi 103. ayet ile En'âm Suresi 141. ayet birlikte değerlendirildiğinde aşağıdakilerden hangisine **ulaşılamaz?**

Tevbe Suresi, 103. Ayet:
«Onların mallarından, kendilerini temizleyip arındıracağın bir sadaka (zekât) al…»

En'âm Suresi, 141. Ayet:
«…Ürün verdiğinde ürününden yiyin, hasat günü de hakkını (öşürünü) verin…»

A) Zekât ibadetinin insanı cimrilikten arındırıp malı temizlediğine
B) Toprak ürünlerinin zekâtının hasat günü verilmesi gerektiğine
C) Zekâtın İslam dininde emredilen malî bir yükümlülük olduğuna
D) Toprak ürünlerinde de mutlaka bir kamerî yıl bekleneceğine

12 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Karşılaştırma kartında verilen toprak ürünlerinin zekât (öşür) oranının yağmurla sulanan arazide $\frac{1}{10}$ (%10), taşıma su

Doğal Sulama (Yağmur)	Masraflı Sulama (Motor)
Sulama gideri ve emek az	Elektrik, yakıt ve emek var
Oran: Onda bir (%10)	Oran: Yirmide bir (%5)

İslam dini çiftçinin harcadığı emeği ve sulama masrafını gözetmiş; masraflı.